

MỘT SỐ KẾT QUẢ THỰC HIỆN PHÒNG, CHỐNG THAM NHŨNG GIAI ĐOẠN 2010-2020

ThS NGUYỄN ĐỨC TÂM

Ban Tổ chức Trung ương

Tóm tắt: Đấu tranh phòng, chống tham nhũng tại Việt Nam là một cuộc đấu tranh phức tạp, đòi hỏi phải có sự lãnh đạo toàn diện và tuyệt đối của Đảng. Trong giai đoạn 2010-2020, Đảng chú trọng lãnh đạo, chỉ đạo thực hiện những nội dung cơ bản trong công tác phòng, chống tham nhũng: Xây dựng, hoàn thiện thể chế, cơ chế, chính sách; tăng cường kiểm tra, giám sát; đẩy mạnh công tác điều tra, truy tố, xét xử; thực hiện cải cách hành chính; làm tốt nhiệm vụ tuyên truyền, phổ biến chủ trương, chính sách của Đảng và pháp luật của Nhà nước về phòng, chống tham nhũng, đã đạt những kết quả quan trọng để lại những kinh nghiệm có giá trị cho các giai đoạn tiếp theo.

Từ khóa: Đảng Cộng sản Việt Nam; phòng, chống tham nhũng; 2010-2020

1 Quan điểm chỉ đạo phòng, chống tham nhũng (PCTN) của Đảng Cộng sản Việt Nam, giai đoạn 2010-2020, được xác định rõ nét, có hệ thống trong văn kiện Đại hội, Nghị quyết Trung ương các khóa; đáng chú ý là NQTƯ 3 khóa X (2006) “Về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác phòng, chống tham nhũng, lãng phí”; Kết luận số 21-KL/TW, ngày 25-5-2012 của HNTƯ 5 khóa XI “Về việc tiếp tục thực hiện Nghị quyết Hội nghị lần thứ ba Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa X về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác phòng, chống tham nhũng, lãng phí”; Văn kiện Đại hội XII (2016) của Đảng; Kết luận số

10-KL/TW, ngày 26-12-2016 của Bộ Chính trị “Về việc tiếp tục thực hiện Nghị quyết Trung ương 3 (khóa X) “Về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác phòng, chống tham nhũng, lãng phí””; NQTƯ 4 khóa XI (1-2012) về “Một số vấn đề cấp bách về xây dựng Đảng hiện nay”, NQTƯ 4 khóa XII (10-2016) về “Tăng cường xây dựng, chỉnh đốn Đảng; ngăn chặn, đẩy lùi sự suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, những biểu hiện “tự diễn biến” và “tự chuyển hóa” trong nội bộ”; Chỉ thị số 50-CT/TW, ngày 7-12-2015 của Bộ Chính trị “Về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác phát hiện, xử lý vụ việc, vụ án tham nhũng”.

Thực hiện chủ trương của Đảng về PCTN, Chính phủ, Quốc hội đã ban hành các chỉ thị, nghị quyết, các luật nhằm cụ thể hóa chủ trương của Đảng như: Nghị quyết số 21/NQ-CP, ngày 12-5-2009 của Chính phủ ban hành *Chiến lược quốc gia phòng, chống tham nhũng đến năm 2020*; Quyết định 623/QĐ-TTg, ngày 14-4-2016, “Phê duyệt Chiến lược quốc gia phòng, chống tội phạm giai đoạn 2016-2025 và định hướng đến năm 2030”; *Luật Cán bộ, công chức* (năm 2008 và sửa đổi, bổ sung năm 2019), *Luật Tiếp cận thông tin* (2016), *Luật Phòng, chống tham nhũng* (2018) và nhiều văn bản quy phạm pháp luật khác.

2 Thực hiện chỉ đạo PCTN của Đảng và Nhà nước giai đoạn 2010-2020, những kết quả cơ bản đạt được trong công tác PCTN là quan trọng, thể hiện trên những nội dung cơ bản sau:

Một là, công tác xây dựng và hoàn thiện thể chế về kinh tế-xã hội và PCTN được đẩy mạnh; nhiều nghị quyết, chỉ thị, quy định của Đảng, pháp luật của Nhà nước được ban hành nhằm tăng cường công tác xây dựng Đảng, xây dựng hệ thống chính trị và PCTN.

Ban Chấp hành Trung ương, Bộ Chính trị, Ban Bí thư đã ban hành nhiều nghị quyết, chỉ thị, quy định để tăng cường công tác xây dựng Đảng, hệ thống chính trị và PCTN, nhất là các NQTƯ 4, 6, 7 khóa XII của Đảng về xây dựng, chỉnh đốn Đảng, tiếp tục đổi mới, sắp xếp tổ chức, bộ máy của hệ thống chính trị, xây dựng đội ngũ cán bộ các cấp; về nêu gương, kiểm tra, giám sát, xử lý kỷ luật đảng, kiểm soát tài sản của cán bộ, thẩm quyền và trách nhiệm của ủy ban kiểm tra đảng trong công tác PCTN và về phân cấp quản lý và bổ nhiệm, giới thiệu cán bộ ứng cử... Đảng đoàn Quốc hội lãnh đạo, chỉ

đạo đẩy nhanh tiến độ, nâng cao chất lượng xây dựng luật, pháp lệnh, nghị quyết, thể chế hóa các chủ trương, đường lối của Đảng về kinh tế-xã hội và PCTN. Nhiều bộ luật, luật đã được Quốc hội thông qua, đáng chú ý là *Luật Quản lý, sử dụng vốn nhà nước đầu tư vào sản xuất, kinh doanh tại doanh nghiệp* (2014), *Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Bộ Luật hình sự* (2015); *Luật tiếp cận thông tin* (2016); *Luật quản lý, sử dụng tài sản công* (2017); *Luật tố cáo* (sửa đổi) (2018); *Luật Phòng, chống tham nhũng* (2018)... Ban cán sự đảng Chính phủ xác định xây dựng, hoàn thiện thể chế về kinh tế-xã hội và PCTN là một nhiệm vụ trọng tâm trong xây dựng “Chính phủ kiến tạo, hành động và liêm chính”, kiên quyết gỡ bỏ các rào cản, loại trừ các quy định pháp luật không rõ ràng, không minh bạch, có biểu hiện lợi ích nhóm, gây khó khăn cho hoạt động sản xuất, kinh doanh và đời sống nhân dân.

Hai là, công tác kiểm tra, giám sát kịp thời phát hiện và xử lý nghiêm minh các sai phạm.

Giai đoạn 2010-2020, Ủy ban kiểm tra Trung ương đã kiểm tra làm rõ nhiều sai phạm đặc biệt nghiêm trọng, quyết định kỷ luật và đề nghị Bộ Chính trị, Ban Bí thư, Ban Chấp hành Trung ương thi hành kỷ luật nhiều tổ chức đảng và đảng viên là cán bộ cao cấp của Đảng, Nhà nước vi phạm (cả đương chức, chuyển công tác và đã nghỉ hưu). Qua kiểm tra đã thi hành kỷ luật và đề nghị thi hành kỷ luật nhiều cán bộ, đảng viên thuộc diện Trung ương quản lý, nhiều đồng chí là Ủy viên Trung ương Đảng, có đồng chí là Ủy viên Bộ Chính trị. Cấp ủy và ủy ban kiểm tra các cấp đã kiểm tra tổ chức đảng, đảng viên khi có dấu hiệu vi phạm. Theo số liệu thống kê của Ban Chỉ đạo Trung ương về PCTN: “Từ năm 2014-2018, các cấp ủy đảng đã kiểm tra đối với hơn 195.340 đảng viên và hơn 196.070

tổ chức đảng, phát hiện hơn 4.390 đảng viên và 2.460 tổ chức đảng vi phạm; giám sát đối với hơn 344.560 đảng viên và hơn 116.080 tổ chức đảng, phát hiện hơn 2.190 đảng viên và 1.290 tổ chức đảng có dấu hiệu vi phạm. Ủy ban kiểm tra các cấp và chi bộ đã kiểm tra dấu hiệu vi phạm đối với hơn 11.530 tổ chức đảng và hơn 35.040 đảng viên; qua kiểm tra đã kết luận hơn 27.520 đảng viên và 7.390 tổ chức đảng có vi phạm”¹.

Qua kiểm tra, đã kết luận, làm rõ nhiều vi phạm, trên cơ sở đó quyết định hoặc đề nghị thi hành kỷ luật nhiều tổ chức đảng, đảng viên sai phạm. Tính từ đầu nhiệm kỳ Đại hội XII của Đảng đến đầu năm 2020, cấp ủy, ủy ban kiểm tra các cấp đã thi hành kỷ luật 1.111 tổ chức đảng và 72.838 đảng viên, trong đó có 2.374 cán bộ, đảng viên bị kỷ luật do tham nhũng, cố ý làm trái².

Ba là, công tác điều tra, truy tố, xét xử được đẩy nhanh tiến độ, kịp thời xử lý nhiều vụ án tham nhũng, kinh tế đặc biệt nghiêm trọng, phức tạp, dư luận xã hội quan tâm.

“Việc điều tra, xử lý các vụ việc, vụ án tiếp tục được đẩy mạnh với quyết tâm cao hơn, quyết liệt hơn; nhiều vụ án được mở rộng điều tra, chứng minh làm rõ bản chất chiếm đoạt, tham nhũng, khởi tố thêm nhiều bị can, trong đó có nhiều trường hợp là cán bộ cấp cao thuộc diện Trung ương quản lý, qua đó tiếp tục khẳng định quan điểm không có vùng cấm, không có ngoại lệ, bất kể người đó là ai”³. Tiến độ, chất lượng điều tra, truy tố, xét xử các vụ án tham nhũng, kinh tế có chuyển biến tích cực, từng bước hạn

chế việc trả hồ sơ điều tra bổ sung, để quá thời hạn giải quyết. Nhiều vụ án tham nhũng, kinh tế nghiêm trọng, phức tạp được đẩy nhanh tiến độ điều tra, truy tố, xét xử như vụ án liên quan đến các cá nhân: Dương Chí Dũng, Đinh La Thăng, Trịnh Xuân Thanh, Phạm Công Danh, Hà Văn Thắm, Phan Văn Anh Vũ, Nguyễn Ngọc Sự, Đinh Ngọc Hệ, Trần Bắc Hà, Nguyễn Bắc Sơn và đồng phạm... Cùng với đó, các cơ quan chức

Phòng, chống tham nhũng là công việc khó khăn, phức tạp, là nhiệm vụ quan trọng, thường xuyên của Đảng, Nhà nước và nhân dân trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Những kết quả đạt được và các giải pháp thực hiện đồng bộ trong công tác phòng, chống tham nhũng góp phần tích cực vào việc xây dựng xã hội dân chủ công khai, minh bạch.

năng chú trọng xác minh, áp dụng các biện pháp kê biên tài sản, phong tỏa tài khoản của các đối tượng phạm tội tham nhũng ngay từ giai đoạn điều tra, không để tẩu tán, hợp pháp hóa tài sản tham nhũng; động viên, khuyến khích người phạm tội tự nguyện giao nộp tài sản tham nhũng, khắc phục hậu quả thiệt hại do hành vi phạm tội gây ra. Theo báo cáo của Viện Kiểm sát nhân dân tối cao: năm 2016, tài sản tham nhũng bị phát hiện, phải thu hồi trong các

vụ án tham nhũng là 2.776 tỷ 141 triệu đồng, 191.115 m² đất; đã thu hồi 723 tỷ 696 triệu đồng (26%), 118.018 m² đất (61,7%). Năm 2017, tài sản tham nhũng bị phát hiện, phải thu hồi trong các vụ án tham nhũng là 651 tỷ 69 triệu đồng và 7.068,8 m² đất; đã thu hồi 191 tỷ 747 triệu đồng (29,45%), 3.373 m² đất (50%)⁴.

Bốn là, công tác cải cách hành chính, công khai, minh bạch trong hoạt động của các cơ quan, tổ chức, đơn vị đạt kết quả tích cực.

Các bộ, ngành, địa phương đẩy mạnh cải cách hành chính để xây dựng bộ máy nhà nước tinh gọn, hiệu lực, hiệu quả; thực thi triệt để các

phương án đơn giản hóa điều kiện kinh doanh đã được phê duyệt; siết chặt kỷ luật, kỷ cương hành chính; nâng cao hiệu quả thi hành pháp luật; triển khai nhiệm vụ xây dựng Chính phủ điện tử, chính quyền thông minh và nâng cao chất lượng, hiệu quả cung cấp dịch vụ công; tăng cường sử dụng văn bản điện tử, chữ ký số trong hoạt động của cơ quan nhà nước; khai trương Trục liên thông văn bản quốc gia với 95/95 cơ quan bộ, ngành và địa phương đã hoàn thành kết nối các hệ thống quản lý văn bản và điều hành trên Trục liên thông văn bản quốc gia; phê duyệt Đề án Công Dịch vụ công Quốc gia với mục tiêu, quan điểm, nhiệm vụ, giải pháp hướng đến việc xác định người dân, doanh nghiệp là trung tâm để phục vụ. Chỉ riêng năm 2019, các bộ, ngành đã trình ban hành và ban hành theo thẩm quyền 29 văn bản quy phạm pháp luật để cắt giảm 3.425/6.191 điều kiện kinh doanh⁵. Hầu hết các bộ, cơ quan đã trình Chính phủ ban hành nghị quyết phê duyệt phương án đơn giản hóa các giấy tờ công dân thuộc lĩnh vực quản lý. Việc tổ chức giải quyết thủ tục hành chính theo cơ chế một cửa, một cửa liên thông tiếp tục có những chuyển biến tích cực, hơn 40 địa phương đã thực hiện mô hình Trung tâm hành chính công cấp tỉnh.

Năm là, công tác thông tin, tuyên truyền, giáo dục về PCTN được chú trọng thực hiện, đã có hiệu quả tác động tích cực.

Nhiều hình thức phổ biến, tuyên truyền phong phú được thực hiện như: tổ chức các cuộc họp, hội nghị, lớp học để phổ biến, tuyên truyền về PCTN; xây dựng trang thông tin điện tử về PCTN; xây dựng chuyên đề, chuyên mục, chuyên trang trên báo, đài và xuất bản đặc san tuyên truyền về PCTN; xây dựng phim tài liệu về PCTN; phát sóng các chương trình phát thanh, truyền hình về chủ đề PCTN; tổ chức thi

tìm hiểu pháp luật PCTN; tổ chức chương trình sáng kiến về PCTN... Ngoài ra, cơ quan thông tấn, báo chí của Trung ương và địa phương đã chú ý đưa tin, bài, ảnh về công tác PCTN, kịp thời nêu gương các cá nhân điển hình trong công tác PCTN. Nội dung phổ biến, tuyên truyền pháp luật về PCTN trong giai đoạn 2010-2020 gắn với các chỉ thị, nghị quyết của Bộ Chính trị, Ban Chấp hành Trung ương Đảng, Nghị định của Chính phủ, Hướng dẫn của Ban Tuyên giáo Trung ương về PCTN.

3 Từ thực tiễn công tác lãnh đạo PCTN của Đảng giai đoạn 2010-2020, có thể đúc kết một số kinh nghiệm sau:

Một là, bổ sung, hoàn thiện hệ thống thể chế, cơ chế, chính sách, không tạo ra kẽ hở để cán bộ, đảng viên, công chức, viên chức thoái hóa, biến chất lợi dụng thực hiện hành vi tham nhũng, lãng phí. Đại hội XII của Đảng chỉ rõ, nguyên nhân dẫn tới tham nhũng là do “chưa chế định rõ, đồng bộ, hiệu quả cơ chế phân công, phối hợp và kiểm soát quyền lực nhà nước ở các cấp... Chưa khắc phục được sự chòng chẹo, vướng mắc về chức năng, nhiệm vụ giữa các thiết chế, làm ảnh hưởng tới sự thống nhất quyền lực nhà nước...”⁶. Do đó, muốn bịt được những “kẽ hở” để “không thể tham nhũng, không dám tham nhũng” thì cần hoàn thiện các quy định của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước⁷, xem việc hoàn thiện thể chế là một nhiệm vụ chiến lược, “là khâu đột phá quan trọng, tạo động lực để phát triển nhanh và bền vững”⁸.

Hai là, tăng cường công tác kiểm tra, giám sát, thanh tra, tập trung vào những nơi có vấn đề phức tạp, các lĩnh vực nhạy cảm, dễ nảy sinh tiêu cực, có nhiều dư luận, thông tin, phản ánh, tố cáo về tham nhũng. Đồng thời, bổ sung, hoàn

thiện quy định về xử lý trách nhiệm đối với tổ chức, cá nhân thực hiện nhiệm vụ thanh tra. Xây dựng và thực hiện giải pháp phù hợp, thuận lợi, an toàn để khuyến khích và kịp thời xử lý thông tin do người dân phát hiện, phản ánh, báo cáo, tố cáo tham nhũng.

Ba là, đẩy mạnh điều tra, truy tố, xét xử. Tăng cường phối hợp liên ngành để kịp thời tháo gỡ khó khăn, vướng mắc trong quá trình điều tra, truy tố, xét xử các vụ án kinh tế, tham nhũng, chức vụ, nhất là trong các vụ án do Ban chỉ đạo Trung ương về PCTN theo dõi, chỉ đạo, các vụ án do Viện Kiểm sát nhân dân tối cao phân công thực hành quyền công tố, kiểm sát xét xử. Tòa án nhân dân các cấp quán triệt nguyên tắc xử lý nghiêm minh, tuyên phạt công khai mọi hành vi vi phạm, tội phạm, đồng thời cân nhắc đầy đủ các tình tiết giảm nhẹ, nguyên nhân, điều kiện, hoàn cảnh phạm tội để lượng hình một cách chính xác, có lý, có tình. Chú trọng việc thu hồi tài sản tham nhũng, tài sản do phạm tội mà có.

Bốn là, cải cách hành chính chú trọng đẩy mạnh đơn giản hóa thủ tục hành chính; cải cách bộ máy hành chính tinh gọn, hiệu quả; xây dựng đội ngũ cán bộ công chức, viên chức trong sạch gắn với công khai, minh bạch.

Năm là, thực hiện tốt việc tuyên truyền, phổ biến quan điểm, chủ trương, chính sách của Đảng và pháp luật của Nhà nước liên quan đến PCTN. Chú trọng đặc biệt nội dung các luật: Phòng, chống tham nhũng; Thực hành tiết kiệm, chống lãng phí...

Năm 2020 là năm tổ chức Đại hội đảng bộ các cấp, tiến tới Đại hội XIII của Đảng, Ban Chấp hành Trung ương xác định: “Tuyệt đối không được chủ quan, thỏa mãn, không được vì Đại hội đảng các cấp mà “chùng”, không đấu tranh phòng, chống tham nhũng, mà phải làm quyết liệt, chặt chẽ, đồng bộ và hiệu quả hơn,

với cách làm khoa học, phù hợp, biện chứng, toàn diện”⁹. Dưới sự lãnh đạo, chỉ đạo quyết liệt của Đảng Cộng sản Việt Nam, cả hệ thống chính trị và nhân dân tăng cường đấu tranh PCTN và đã đạt được nhiều kết quả có tác dụng nhất định trong việc phòng ngừa, kiểm chế hành vi tham nhũng, tạo tiền đề tiếp tục đẩy mạnh đấu tranh PCTN trong giai đoạn tiếp theo.

1, 4. Ban Chấp hành Trung ương, Ban Chỉ đạo Trung ương về phòng, chống tham nhũng: “Báo cáo tình hình, kết quả công tác phòng, chống tham nhũng từ đầu nhiệm kỳ Đại hội XII của Đảng đến nay, phương hướng, nhiệm vụ thời gian tới”, H, 2018, tr. 26, 8

2, 5, 6. Xem Ban Chấp hành Trung ương, Ban Chỉ đạo Trung ương về phòng, chống tham nhũng: “Báo cáo kiểm điểm kết quả hoạt động của Ban Chỉ đạo Trung ương về Phòng, chống tham nhũng năm 2019 và nhiệm vụ trọng tâm năm 2020”, H, 2020, tr. 5, 13, 20

3. Nguyễn Phú Trọng: “Bài phát biểu chỉ đạo phiên họp thứ 16 của Ban Chỉ đạo Trung ương về phòng, chống tham nhũng”, H, 2019

7. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII*, Nxb C, H2016, tr.173

8. Nguyễn Phú Trọng: “Bài phát biểu tại Hội nghị tổng kết công tác năm 2018 và triển khai nhiệm vụ năm 2019 của ngành Nội chính Đảng”, H, 2018

9. Chính phủ: “Báo cáo Công tác phòng, chống tham nhũng năm 2016”, H, 2016, tr.15.